

organisationerne — det gælder overhovedet hele den Række Enkeltheder, som vi har behandlet Punkt for Punkt, og hvorom jeg har spurgt Udvalget, hver Gang Forhandlingen var til Ende, om jeg da i Overensstemmelse med Forhandlingen maatte afgive en Erklæring til Ministeren paa det og det Grundlag. Derfor forekommer det mig som sagt, at hverken Sagens Realitet, dens formelle Behandling eller min Omtale af det ærede Medlems Stilling i nogen Grad berettiger et saa voldsomt Angreb, som han rettede mod mig.

Jeg er ganske enig med det ærede Medlem Hr. Olufson i den Betragtning, han gjorde gældende angaaende Jordkøbet, og jeg gentager, at jeg er ganske enig med ham i den Betragtning, at Erfaringerne stærkere end nogen Sinde før viser Nødvendigheden af at forlade det principiële Grundlag for den gamle Statshusmandslov. Og jeg er ganske uenig med det ærede Medlem Hr. Stengaard-Kirkegaard i den Argumentation, han brugte igen i Dag, men jeg behøver ikke at gentage mine Udtalelser derom fra i Gaar og i Forgaars.

Det ærede Medlem Hr. Mads Larsen opnaaede ved sin Tale i Gaar at faa Ros fra mange, medens jeg ved mit Indlæg naaede at komme paa tværs af alle. Jeg vil angaaende Arkitekttilsynet — et Spørgsmaal, som ogsaa blev berørt af det ærede Medlem Hr. Ulrich — anføre, at jeg tror, det er formaalstjenligt at udvide dette ogsaa til Byggeriet efter den gamle Statshusmandslov. Jeg tror, det vilde være ganske uklogt at opfatte Arkitekttilsynet som medvirkende til, at Bygningerne bliver dyrere. Den Række Arkitekter, der Aar for Aar arbejder netop i dette Speciale og mærker, hvor overordentlig stor Betydning det netop har, at Økonomien kan holdes, opnaar en Indsigt og Erfaring, som det var klogt at gøre Brug af i størst mulig Udstrækning. Jeg har talt med flere Arkitekter om dette Forhold, og de har baade vist ved reelle Forhold og ved hele deres Omlægning af det, der indkommer af Overslag og Tegninger, at de netop har set deres væsentligste Opgave i Retning af at spare; Gang paa Gang har de kunnet gøre Bygherren opmærksom paa, at han kan spare paa de rigtige Steder ved fornuftig Anvendelse af det Byggemateriale, man een Gang raader over, og dog faa det billigste og stærkeste og smukkeste ud af de Materialer. Jeg tror, at alle Arkitekterne er fuldt indforstaaede i, at her ligger en væsentlig Opgave for dem, og jeg vil bede alle, der har Interesse for denne Sag, at lægge

Mærke til, hvordan allerede nu Statshusmandsbygninger, der er bygget for blot 10—20 Aar siden, mange Steder ser ud, hvorledes Bygningen bliver puklet, og hvorledes Usoliditet og Uskønhed træder frem Aar for Aar. Derfor vil jeg henstille til det høje Ting, at man ikke ser smaaligt paa Tingene, men prøver paa at give den bedst mulige Bistand.

I saa Henseende kan jeg anerkende fuldt ud det ærede Medlem Hr. Mads Larsens 20-aarige Erfaring; og paa mange Omraader har Amtskommissionerne faaet Indseende med mange Ting, som er overordentlig værdifulde, og som kan gøres nyttebringende ogsaa i Fremtiden. Men der er et Omraade, hvor jeg tror man endda trænger til større Indsigt end den, man gennem Amtskommissionerne kan erhverve sig, nemlig paa Byggeriets Omraade. For dør er det en given Ting, at jo mindre der er til Raadighed til at bygge Husene for, desto mere Brug er der for at faa den mest sagkyndige Bistand for at faa den bedste Udnyttelse af de ret smaa Midler, man disponerer over. Jeg har nogen Erfaring, da jeg gentagne Gange har haft Lejlighed til at se en hel Del af de Projekter til Bygninger, der kommer ind fra alle Amter. Jeg var tidt forbavset over den Ukyndighed, der giver sig Udtryk gennem disse Projekter, som efter min Mening baade er grumme dyre og upraktiske. Dette om Arkitekttilsynet, som jeg vil lægge et godt Ord ind for. Man behøver ikke at sængste sig for, at det vil fordyre Overslagene, blot Amtskommissionerne og Landbrugsministeriet og eventuelt Statens Jordlovsudvalg er helt klar over, paa hvilken Linie dette Arbejde maa ligge.

Dernæst har jeg en ganske enkelt Bemærkning til den højtærede Landbrugsminister angaaende Jordkøbene. Den højtærede Minister sagde, at det var rimeligt, at naar en enkelt Person købte, maatte det blive dyrere i Sammenligning med, hvad Landbrug ellers i Almindelighed var, men det modvirkedes, naar man stræbte efter at købe de store Gaarde med de noget daarligere Bygninger. Jeg vil gøre opmærksom paa, at det er næsten ligegyldigt, hvordan man køber de store Gaarde, thi den kolossale, gennemgribende Omlægning af Driftsmaaden og den fuldstændige Tilintetgørelse af Bygningernes Værdi gør, at denne Jord maa blive dyrere at drive, end den vilde være, naar den blev omsat til Bondegaarde med paastaaende Driftsmidler.